УДК 327:321

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.38.19>

МАЛІ ТА МІКРОДЕРЖАВИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛЮЧОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Леся Дорош

*Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут гуманітарних і соціальних наук, кафедра політології та міжнародних відносин
вул. С. Бандери, 12, 79013, м. Львів, Україна*

Поліна Дверій

*Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут гуманітарних і соціальних наук, кафедра політології та міжнародних відносин
вул. С. Бандери, 12, 79013, м. Львів, Україна*

Проаналізовано місце малих та мікродержав у ієрархії держав та систематизовано основні їхні характеристики. Наголошено, що критерії визначення та характеристики наддержав, великих та середніх держав здебільшого усталені та загальноприйняті, тоді як єдиної думки щодо трактування таких двох рангів країн у міжнародній системі – малих та мікродержав – немає. Доводиться складність виокремлення відмінностей малих та мікродержав з огляду на переважання у разі їх характеристики кількісних критеріїв, таких як: розмір території та чисельність населення (рідше обсяги ВВП) країни. Проаналізовано можливі відповіді на питання щодо суверенітету, незалежності та дієздатності мікродержав. Наголошено на тому, що обмежені можливості мікродержав у захисті їхнього суверенітету і зумовлена цим їх залежність від геополітичних потуг призводять до того, що їхня суверенність ставиться під сумнів. Стверджується, що саме самооцінка елітами цих країн власних держав як невеликих за розмірами із незначним впливом на міжнародну систему, а також підкріплення такої позиції іншими міжнародними гравцями зумовлює те, що науковці з метою систематизації описують їх узагальнюючим поняттям «малі держави». Систематизовано спільні та відмінні риси малих та мікродержав. Наголошено, що найчастіше для ідентифікації мікродержав використовують їхні кількісні критерії, як-от: розміри території, чисельність населення, обсяг ВВП країни; абсолютні та відносні показники «могутності» держави (її здатності впливати на власне міжнародне середовище); самосприйняття керівництвом держави її статусу (в т. ч. можливостей) у міжнародній ієрархії; спільні аспекти зовнішньополітичної «поведінки» мікродержав на міжнародній арені як окремої категорії держав.

Ключові слова: мала держава, мікродержава, міжнародна система, ієрархія.

Сучасні міжнародні відносини характеризуються складністю, що зумовлена різноманітністю акторів. Нині на глобальній арені взаємодіють найрізноманітніші актори – від наддержав та транснаціональних корпорацій до окремих осіб. Тим не менш у переліку сучасних міжнародних акторів основне місце посідає національна держава, що заявляє про своє право формувати і реалізовувати політичний курс на міжнародній арені.

Існує декілька моделей ієрархії (ранжування) держав у міжнародній системі. Найбільш відомими з них є моделі науковців: М. Каплана, А. Органські, М. Вайта, Д. Лемке, Е. Арзоянца, М. Мальського та М. Мацяха. Найчастіше серед них використовують ранжування держав на міжнародній арені, запропоноване М. Капланом: наддержави, великі держави, середні держави, малі держави та мікродержави. Кожному з цих типів держав прита-

манні свої характеристики, що зумовлені їхнім статусом, який своєю чергою визначається рівнем їхньої могутності, а також здатністю ефективно діяти у міжнародному середовищі та впливати на нього. За такою типологією останні – малі та мікродержави – вважаються такими, що не можуть істотно впливати на міжнародну систему та події у світі загалом через їх малий розмір, і тому рідко є об'єктами спеціального наукового дослідження. Проте, на нашу думку, вони є повноцінними учасниками сучасної міжнародної політики, розташовані в усіх регіонах світу, а тому є важливими об'єктами вивчення.

Джерельну базу цього дослідження становлять роботи, у яких комплексно аналізуються ієрархія (ранжування) міжнародної системи та розташування у ній конкретних держав. Зокрема, йдеться про роботу науковців Київського національного університету ім. Т. Шевченка під керівництвом професорки О. Коппель за редакцією Л. Губерського та В. Манжолі «Міжнародні системи і глобальний розвиток» [2]. У підручнику викладено ґрунтовне дослідження міжнародних систем, їх структури і функцій, історичних форм та сучасного постбіполярного устрою. Зокрема, пояснено ієрархічність як одну із системотворчих характеристик міжнародної системи та основні причини і принципи міжнародної стратифікації держав. Також розглянуто основні типи державних гравців міжнародної арени відповідно до їхнього статусу.

Аналіз літератури з теми дає підстави припустити, що у науковому середовищі (як вітчизняному, так і зарубіжному) критерії визначення та характеристики наддержав, великих та середніх держав усталені та загальноприйняті. Тому у своїх роботах дослідники використовують схожі підходи та аргументацію у разі визначення держав з такими (наддержавна, велика, середня) статусами і здебільшого зараховують ту чи іншу сучасну державу до відповідної їй групи в міжнародній ієрархії. Натомість, меншу єдність науковців спостерігаємо щодо розмежування таких двох рівнів міжнародної системи – малих держав (small states) та мікродержав (microstates).

Визначенням понять «мала держава» та «мікродержава», а також розглядом основних характеристик, притаманних цим суб'єктам міжнародних відносин, займалися здебільшого зарубіжні вчені. Основну увагу вони звертали на проблематичність розмежування категорій «мала держава» та «мікродержава», і, відповідно, складність їх ідентифікації на міжнародній арені. Найбільш вичерпний перелік підходів, застосовуваних до вирішення цього завдання, наведено у статті американського дослідника М. Мааса “The elusive definition of the small state” [5]. У роботі науковець пояснює відсутність загальноприйнятого визначення поняття «мікродержава» в академічному середовищі і розглядає наявні підходи до вирішення цієї проблеми. Автор також коментує кожен критерій ідентифікації мікродержав на міжнародній арені, визначаючи найбільш доцільні та ефективні з них. Розкриття зазначеного питання присутнє також у роботі професора Копенгагенського університету (Данія) А. Бівеля та К. Оеста “Security, profit or shadow of the past? Explaining the security strategies of microstates” [11] та статті “The security of the European micro-states” британського дослідника А. Сімпсона [8].

На окрему увагу заслуговує вступна глава збірки праць “Small States in International Relations” авторства І. Ньюмана та С. Гштоля [7]. Робота зазначених дослідників “Lilliputians in Gulliver's World?” привертає увагу до необхідності дослідження всієї різноманітності держав у рамках теорії міжнародних відносин. Після деяких історичних та концептуальних спостережень щодо того, як визначати мікродержави, які наслідки має їх «малість» і як розвивались дослідження мікродержав, автори пропонують три різні способи їх досліджень у майбутньому. Інші глави, окрім аналізу значення вивчення мікродержав у дослідженнях міжнародних відносин, розглядають різні аспекти їхньої зовнішньополітичної діяльності та їхню роль у глобальній політиці.

Мета статті – дослідити місце малих та мікродержав у міжнародній стратифікації (ієрархії) держав, розглянути основні їхні характеристики, що зумовили такий статус цих акторів у міжнародній системі.

Отже, з'ясування того, які держави є малими та мікродержавами зазвичай означає первісне визначення того, які суб'єкти міжнародної системи є державами, а потім – які з них можна кваліфікувати як «мікро» [5, с. 68]. Більшість дослідників, які у своїх роботах ставлять за мету відповісти на ці питання, посилаються на Конвенцію, прийняту у Монтевідео «Про права та обов'язки держав» 1933 р., що визначає загальноприйняті атрибути державності. За цією Конвенцією, аби вважатись державою, суб'єкт міжнародного права повинен: а) володіти визначеною територією; б) мати постійне населення; в) очолюватись урядом; г) бути здатним вступати у відносини з іншими державами [6]. Таким чином, для того щоб бути визначеним як «мікродержава», суб'єкт міжнародної системи має найперше відповідати вищезазначеним критеріям державності.

У разі вивчення інших типів держав міжнародної системи окремий наголос на відповідності критеріям державності міг би розглядатись як зайвий через свою очевидність. Дослідження мікродержав, проте, потребує цього уточнення. Існує безліч несамоврядних держав (або несамоврядних територій, як їх визначає Організація Об'єднаних Націй), включаючи Гібралтар, спірні території, такі як: Північний Кіпр, гора Афон у Греції, а також залежні території, як-от острів Мен або Нормандські острови. Ці території є невеликими, але не є суверенними державами [8, с. 169]. Окрім цього, термін «мікродержава» застосовувався до утворень з досить різним політичним або конституційним статусом – від незалежної Мальти до британських квазіколоній і навіть особливих адміністративних районів КНР [3, с. 14]. Тому важливо пам'ятати, що під час вивчення малих та мікродержав ідеться саме про державні суб'єкти, що є повноцінними елементами міжнародної системи.

Деякі науковці розглядають лише одну категорію, об'єднуючи обидва типи у групу «малі держави». Інші, зокрема зарубіжні автори, розмежовують ці дві групи, проте застосовують поняття «малі держави» (“small states”) у разі дослідження мікродержав, що впливає із критеріїв визначення статусу, якими вони керуються, та характеристик, якими відзначають об'єкти своїх досліджень. На нашу думку, зазначена проблема викликана критеріями визначення місця країни у ієрархії, які найчастіше використовують у разі вивчення малих та мікродержав. На відміну від трьох попередніх груп, статус яких визначається на основі абсолютних та відносних показників сили та ступеня впливу на міжнародну систему, у дослідженнях країн останніх двох рангів переважає застосування кількісних критеріїв, таких як розмір території та чисельність населення (рідше обсяги ВВП). Такий підхід додає складнощів у розмежуванні малих та мікродержав, адже потребує визначення певних граничних значень показників, якими має володіти країна, аби її можна було зарахувати до тої чи іншої групи. Тому, як стверджує американський дослідник Т. Лонг, групування держав на системному рівні видається обґрунтованим, проте на практиці призводить до утворення «сірих зон, де визначення «малості» держави залежить від контексту» [4, с. 149]. Тим не менш розмежування можливе, і дві зазначені категорії держав є відмінними одна від одної, про що свідчить наявність великої кількості праць з теми.

Як було зазначено вище, для розмежування малих та мікродержав більшою мірою застосовують кількісні показники, найчастіше чисельність населення. Хоча цей показник в обидвох типах держав є невеликим, і не існує погодженої думки щодо його граничних значень, все ж можна виокремити підходи до цього питання, що застосовуються в аргументаціях дослідників найчастіше. Для визначення малих держав науковці застосовують поріг у 10–15 мільйонів осіб, хоча інколи це число сягає позначки 30 мільйонів [7, с. 6; 9, с. 3].

Загальна чисельність населення до 1 мільйона дає можливість кваліфікувати державу як мікрдержаву. З огляду на загальний приріст населення на планеті до мікрдержав зараховують і країни з населенням до 1,5 мільйона осіб [5, с. 75]. Отже, за такими критеріями розміру групування держав здійснюється шляхом простого порівняння: малі держави є меншими за середні, а мікрдержави – меншими за малі.

Із питанням державності мікрдержав також пов'язані питання щодо їхнього суверенітету, незалежності та дієздатності. З огляду на брак ресурсів, який часто характерний для мікрдержав, останні вважаються нездатними захищати свій суверенітет власними силами [1, с. 10], а тому змушені залежати від інших держав, а інколи навіть «передавати іншим деякі атрибути свого суверенітету» [7, с. 6]. І. Ньюман та С. Гштолль вважають доцільним розглядати мікрдержави як такі, «чий претензії на підтримку ефективного суверенітету на своїй території певною мірою ставляться під сумнів іншими державами» [7, с. 6]. Тобто обмежені можливості мікрдержав і часті випадки їх залежності від більш сильних гравців міжнародної арени призводять до того, що їхня суверенність піддається сумнівам.

На думку польського дослідника З. Думенського, прихильники вищезазначеного підходу до розгляду суверенності мікрдержав плутають суверенітет із самодостатністю. Поняття суверенітету не передбачає автаркії або незалежності від зовнішніх обставин, але означає свободу вибору реакції та відповіді на них. По суті, суверенітет базується на принципі повної відповідальності уряду держави, яка не може бути відносною або гнучкою [3, с. 14]. Безперечно, умови, в яких перебувають мікрдержави, впливають на здійснення ними свого суверенітету. Проте це не означає, що вони не є суверенними або втрачають свій суверенітет і не відповідають вимогам державності.

Деякі науковці наводять критерій участі мікрдержав у міжнародних урядових організаціях як підтвердження їхньої суверенності та незалежності і, відповідно, вторинний критерій засвідчення їхньої державності [5, с. 69]. Зокрема, більшість дослідників цього питання відзначають необхідність членства держави в ООН [8, с. 169], аби її можна було вважати державним суб'єктом міжнародної системи, що, зокрема, стосується і малих, і мікрдержав.

Донедавна міжнародна спільнота ставилася дещо скептично щодо дієздатності мікрдержав. Навіть у разі збереження останніми всіх необхідних атрибутів державності обмеженість ресурсів зумовлювала сумніви у їхній здатності «підтримувати мінімально необхідну присутність у міжнародній спільноті (членство в міжнародних організаціях, утримання посольств у ключових столицях світу тощо)», а тим паче бути повноцінними членами ООН як універсальної світової міжурядової організації [7, с. 6]. Питання виникали, по-перше, до суверенності мікрдержав (повноту якої було доведено вище), а по-друге, до дієздатності цих «дуже малих держав» бути повноправними членами ООН. Дискутувалось те, як вони використовуватимуть своє колективне право голосу в Генеральній Асамблеї, як фінансуватимуться їхні рішення, і чи слід пропонувати їм варіант обмеженого членства, наприклад, асоційованого, яке виключало б право голосувати або обіймати посади в Генеральній Асамблеї [7, с. 7]. Такі пропозиції, зрештою, було відкинуто, адже вони суперечили принципам суверенної рівності держав, прописаним у Статуті ООН. Тому мікрдержави приєдналися до організації, хоча цей процес почав набирати обертів лише у 1990-х роках, коли право мікрдержав на рівноправний суверенітет у міжнародному суспільстві сприймалося іншими міжнародними акторами вже більш прихильно, ніж раніше [7, с. 7]. Нині мікрдержави, як правило, не виключаються з міжнародних організацій через свій малий розмір чи недостатність ресурсів. Більше того, їхні обмежені можливості та, як наслідок, труднощі у виконанні всіх вимог та обов'язків членства у організаціях широко визнаються і інколи вирішуються організаціями [5, с. 69]. Таким чином, мікрдержави завдяки

принципу суверенної рівності Статуту ООН є законними державними суб'єктами міжнародної системи.

Основною характеристикою малих і мікродержав визначають обмеженість їхніх ресурсів. Відповідно до цього обидва типи держав не можуть здійснювати значний вплив на міжнародну систему як поодиночі, так і в невеликих групах. Проте малим державам усе ж притаманний певний ступінь впливу в їхньому найближчому оточенні. За А. Вівелем та К. Оестом, «мала держава – це держава, яка є слабкою в асиметричних відносинах на глобальному та регіональному рівнях, але, як правило, більш сильною державою на субрегіональному рівні» [11, с. 436]. На відміну від цього, мікродержави часто визначають як такі, які не мають жодного впливу: «мікродержава – це держава, яка є слабшою в асиметричних відносинах у взаємодії з іншою державою на глобальному, регіональному або субрегіональному рівнях, якщо не йдеться про відносини з іншою мікродержавою» [11, с. 436].

З огляду на обмеженість ресурсів мікродержави інколи визначають також як слабкі або залежні. Зокрема, про ці країни часто говорять як про нездатні захистити свій суверенітет та свою безпеку національними засобами і змушені залежати від інших у питаннях безпеки [1, с. 10]. І. Ньюман та С. Гштолль вважають доцільним розглядати мікродержави як такі, «чий претензії на підтримку ефективного суверенітету на своїй території певною мірою ставляться під сумнів іншими державами, і які не можуть підтримувати те, що більші держави визначають як мінімально необхідну присутність у міжнародній спільноті держав (членство в міжнародних організаціях, утримання посольств у ключових столицях світу тощо) через брак відповідних ресурсів» [7, с. 6]. Тут знаходимо ще одну відмінність із малими державами, адже велика кількість дослідників погоджується, що останні володіють достатніми засобами для захисту своєї незалежності [2, с. 86].

Спільною рисою двох груп держав є їх сприйняття свого значення на міжнародній арені. Еліти малих держав не розраховують на вплив у міжнародній системі, діючи самостійно або в невеликих групах. Мікродержави усвідомлюють, що не здатні підтримувати свою безпеку, не покладаючись на інші держави, установи чи процеси [10, с. 9]. Саме тому ці держави більше зосереджені на питаннях внутрішнього розвитку та інколи на розширенні міжнародної співпраці за своєї участі [2, с. 86]. На нашу думку, саме власне сприйняття себе як держав невеликого розміру із незначним впливом на систему, а також підкріплення такої позиції іншими гравцями міжнародної арени зумовлює часте об'єднання цих двох груп держав і вивчення їх під спільним поняттям «малі держави» (“small states”).

Незначний вплив не завжди означає для малих та мікродержав, що вони є слабкими (як їх часто кваліфікують у дослідженнях та сприймають інші гравці міжнародної арени). Влада та суспільства малих та мікродержав можуть пишатися досягненнями своєї країни у певній сфері, розглядати свою державу як сильну саме в цьому певному питанні, незважаючи на невеликий розмір та незначний вплив (або його відсутність) у міжнародній системі [7, с. 8]. Варто зауважити, що власне сприйняття державою свого статусу є занадто суб'єктивним показником для визначення малих та мікродержав. Більш результативним підходом буде розгляд цього суб'єктивного критерію в поєднанні з більш об'єктивними, наприклад, чисельністю населення країни [5, с. 80].

Тому бачимо, що групи малих та мікродержав, хоча і мають спільні риси між собою, відмінні одна від одної і мають розглядатися і вивчатися окремо. Узагальнені риси малих і мікродержав та їх порівняння подано у таблиці.

Таблиця

Основні характеристики малих та мікродержав

Тип держави	Критерій	Малі держави	Мікродержави
Чисельність населення		до 30 млн осіб	до 1–1,5 млн осіб
Вплив на міжнародній арені		Незначний вплив на найближче оточення на субрегіональному рівні	Жодного впливу (як поодинокі, так і в невеликих групах)
Засоби захисту незалежності		Достатні власні національні засоби	Змушені залежати від інших держав
Самосприйняття		Усвідомлення малого розміру та незначності свого впливу	Усвідомлення малого розміру та незначності свого впливу
Щабель міжнародної ієрархії		Передостанній (менші за середні держави)	Найнижчий (менші за малі держави)

Підсумовуючи, слід зазначити, що міжнародній системі за визначенням притаманна ієрархічність, яка розставляє всі її елементи від вищого до нижчого, залежно від їх статусу. Таку ієрархічність можна розглядати в декількох вимірах, зокрема, як ієрархію певного типу суб'єкта, наприклад, держав. Фактична нерівність держав на міжнародній арені зумовлює їх стратифікацію, в якій держави поділяються на типи та розміщуються на різних щаблях ієрархії у міжнародній системі. Безперечним критерієм такої категоризації держави є її сила, могутність. Найчастіше ранжування гравців на міжнародній арені представлене такими типами держав: наддержави, великі, середні, малі та мікродержави. Кожному з цих типів міжнародних акторів притаманні свої характеристики відповідно до їхнього становища. На відміну від інших груп держав, малі та мікродержави мають багато спільних характеристик, тому часто досліджуються разом, в одній категорії. Тим не менш вони є різними елементами міжнародної системи, і мають розглядатися і вивчатися окремо. Так, мікродержави менші за малі, часто не мають достатніх ресурсів для захисту свого суверенітету, не мають жодного впливу на міжнародне середовище і тому перебувають на найнижчому щаблі міжнародної стратифікації.

Отже, можемо відзначити переконання більшості науковців у тому, що статус мікродержави може бути наданий лише суб'єкту міжнародного права, який відповідає всім критеріям державності. Тобто під час вивчення мікродержав найперше необхідно переконатись, що об'єкт дослідження є державою, а отже, повноцінним елементом міжнародної системи. Вже після цього можна переходити до визначення того, що саме кваліфікує державу як «малу» чи «мікро». За відсутності єдиної думки щодо зазначеного питання і, відповідно, загальноприйнятого трактування понять «мала держава» та «мікродержава» дослідники використовують різні підходи і висувують індивідуальні визначення, які найбільше відповідають меті та цілям їхнього конкретного дослідження. Найчастіше для ідентифікації малих та мікродержав використовують: кількісні критерії, як-от географічний розмір, чисельність населення, обсяг ВВП держави; абсолютні та відносні показники сили, якою володіє держава; показники могутності держави у значенні її здатності до впливу на міжнародне середовище; власне сприйняття керівництвом держави її можливостей і статусу у міжнародній ієрархії; спільність аспектів поведінки, особливу модель зовнішньої політики мікродержав як окремої категорії. Варто висновувати, що всі ці підходи мають як особливі переваги, так і недоліки. Здебільшого автори беруть за основу декілька критеріїв, які, на їхню думку, дають можливість найбільш точно визначити, чи можна вважати державу мікродержавою.

Список використаної літератури

1. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю.В. Пунда, І.П. Козинець, В.С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
2. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / О.А. Коппель; за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжолі. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 606 с.
3. Dumienski Z. Microstates as modern protected states: towards a new definition of micro-statehood. Reykjavik : Center Small States Studies; University of Iceland, Institute of International Affairs, 2014. 36 p.
4. Long T. It's not the size, it's the relationship: from 'small states' to asymmetry. *International Politics*. 2017. No. 54(2). P. 144–160.
5. Maas M. The elusive definition of the small state. *International politics*. 2009. No. 46(1). P. 65–83.
6. Montevideo Convention on the Rights and Duties of States. UiO: The Faculty of Law. URL: <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/01/1-02/rights-duties-states.xml>.
7. Newman I.B., Gstöhl S. Lilliputians in Gulliver's World? Small States in International Relations (New Directions in Scandinavian Studies) / ed. C. Ingebritsen, I.B. Newman, S. Gstöhl. Seattle : University of Washington Press, 2006. 352 p. P. 3–38.
8. Simpson A.W. The security of the European micro-states. Small states and international security: Europe and beyond. London : Routledge, 2014. P. 167–183.
9. Thorhallsson B., Steinsson S. Small State Foreign Policy. 2017. URL: <https://uni.hi.is/baldurt/files/2018/09/Small-State-Foreign-Policy-5404.pdf>.
10. Vaicekauskaitė Ž.M. Security Strategies of Small States in a Changing World. *Journal on Baltic Security*. 2017. No. 3(2). P. 7–15.
11. Wivel A., Oest K. Security, profit or shadow of the past? Explaining the security strategies of microstates. *Cambridge Review of International affairs*. 2010. P. 429–453.

**SMALL AND MICROSTATES IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL RELATIONS:
APPROACHES TO DEFINITION AND KEY FEATURES****Lesia Dorosh**

*Lviv Polytechnic National University,
Institute of Humanitarian and Social Sciences,
Department of Political Science and International Relations
St. Bandera St. 12, 79013, Lviv, Ukraine*

Polina Dverii

*Lviv Polytechnic National University,
Institute of Humanitarian and Social Sciences,
Department of Political Science and International Relations
St. Bandera St. 12, 79013, Lviv, Ukraine*

The place of small and microstates in the hierarchy of states have been analyzed and their main features have been systematized. It is emphasized that the criteria for defining and characterizing the superpowers, large and medium-sized states are mostly established and generally accepted, while there is no consensus on the interpretation of such two ranks of countries in the international system – small states and microstates. It is proved the difficulty of distinguishing the differences between small and microstates, taking into account the predominance of quantitative criteria in their characterization, such as: the size of the territory and population (rarely, GDP) of the country. Possible answers to questions of sovereignty,

independence and capacity of microstates have been analyzed. It is emphasized that the limited capabilities of microstates in defending their sovereignty and the consequent dependence on geopolitical powers lead to the fact that their sovereignty is being questioned. It is alleged that it is the self-assessment of the countries' elites of their own states as small in size with little impact on the international system, as well as the reinforcement of this position by other international players, determines that scholars describe them as a generalized concept of "small states". The common and distinctive features of small and microstates have been systematized. It is emphasized that the quantitative criteria are most often used to identify microstates, such as: size of the territory, population, GDP of the country; absolute and relative power indicators (its ability to influence its own international environment); self-analysis by the state leadership of country's status (including opportunities) in the international hierarchy; common aspects of the foreign policy of microstates in the international arena as a separate category of states.

Key words: small state, microstate, international system, hierarchy.